

Дмитро ТЕРЛЕЦЬКИЙ

*завідувач кафедри, кафедра конституційного права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент*

**ПРАВОВІ НАСЛІДКИ РІШЕНЬ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ У ВИБОРЧОМУ ПРОЦЕСІ**

Розгляд та вирішення влітку 2019 року Конституційним Судом України справи щодо конституційності дострокового припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів [1] вкотре виразно висвітили давно відомі, але досі не розв'язані проблеми, пов'язані із контролем конституційності виборчих правозастосовних актів вищих органів державної влади – парламенту, глави держави та уряду.

Чинне нормативно-правове регулювання організації і порядку проведення загальнодержавних і місцевих виборів у цьому аспекті являє суцільну правову прогалину. У прийнятому врешті-решт Виборчому кодексі України [2] закріплено імперативний припис про безперервність виборчого процесу, який не може бути скасованим, зупиненим або перенесеним. Визначена ним можливість припинення виборчого процесу зумовлена виключно введенням в Україні чи в окремих її місцевостях воєнного або надзвичайного стану (стаття 20). Натомість наслідки відкриття конституційного провадження щодо відповідності Конституції України актів вищих органів державної влади, якими, зокрема, призначаються вибори або вирішуються питання забезпечення виборчого процесу, ухвалення у цих справах рішень тощо у Виборчому кодексі України залишено поза увагою.

Так само, попри безперервні зміни, ані Конституція України, ані Закон України «Про Конституційний Суд України» [3] не містять жодних особливостей процедури розгляду цієї категорії справ, включно з обов'язковим скороченим строком конституційного провадження або можливим застосуванням заходів забезпечення конституційних подань. Найявний порядок виконання рішень та висновків Конституційного Суду України, в основі якого – сумнівний постулат про їх самовиконуваність [4], також не визначає особливих правових наслідків рішень органу конституційної юрисдикції за результатами розгляду цієї категорії справ.

Без сумніву, правова невизначеність щодо контролю відповідності Конституції України виборчих правозастосовних актів вищих органів влади могла б бути до певної міри подолана через формування і розвиток самим Конституційним Судом України релевантних юридичних позицій. Втім, аналіз юрисдикційної практики [1; 5-7] дає підстави стверджувати, що, на відміну від контролю конституційності нормативно-правових актів, це завдання дотепер залишається невирішеним.

Водночас було б явним лукавством твердити, що конституційно узгоджена конкретизація контролю конституційності правозастосовних актів вищих органів державної влади у виборчому процесі є практично нездійсненою. Закон України «Про всеукраїнський референдум» [8] містить приклад регулювання контролю конституційності питань всеукраїнського референдуму, яке, залишаючись у визначених Основним Законом України межах, уможливило своєчасне та ефективне забезпечення верховенства Конституції України під час здійснення народного волевиявлення через всеукраїнський референдум.

Переконаний, що оскільки предмет розгляду у таких справах конституційної юрисдикції в абсолютній більшості випадків прямо стосується «змісту елементів конституційної демократії – плюралістичної демократії, поділу влади, державного континуїтету та демократичної легітимності публічної влади» [9, с. 89], функціональне призначення Конституційного Суду України не має зводитися до ситуативного й вибіркового застосування доктрини політичного питання або, рівною мірою, «освячування» політичної доцільності як єдино можливого мірила розв'язання конституційних конфліктів за участі вищих органів державної влади.

З цієї причини вважаю, що до Виборчого кодексу України та Закону України «Про Конституційний Суд України» мають бути внесені узгоджені зміни, спрямовані на запровадження особливостей процедури розгляду та вирішення Конституційним Судом України справ щодо відповідності Конституції України виборчих правозастосовних актів вищих органів державної влади та, що значно важливіше, визначення правових наслідків у виборчому процесі рішень Конституційного Суду України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рішення Конституційного Суду України від 20.06.2019 № 6-р/2019 у справі щодо відповідності Конституції України Указу Президента України «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-19/conv>.
2. Виборчий кодекс України: від 19.12.2019 №396-IX (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20>.
3. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 №2136-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>.
4. Рішення Конституційного Суду України від 14.12.2000 № 15-рп/2000 у справі про порядок виконання рішень Конституційного Суду України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-00/conv>.
5. Ухвала Конституційного Суду України від 21.05.2007 № 20-уп/2007 про припинення конституційного провадження у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про дострокове припинення по-

вноважень Верховної Ради України» від 02.04.2007 року № 264. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va20u710-07>.

6. Рішення Конституційного Суду України від 10.06.2009 № 14-рп/2009 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради України «Про визнання такою, що втратила чинність, Постанови Верховної Ради України “Про призначення позачергових виборів депутатів Тернопільської обласної ради”». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v014p710-09/conv>.
7. Рішення Конституційного Суду України від 10.06.2009 № 14-рп/2009 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Кабінету Міністрів України «Про закупівлю послуг, пов'язаних з формуванням інформаційно-телекомунікаційної системи Державного реєстру виборців». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v022p710-08/conv>.
8. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 26.01.2021 №1135-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20>.
9. Савчин М.В. Amicus curiae щодо конституційності Указу Президента України № 303/2019 про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів від 21 травня 2019 року. *Український часопис конституційного права*. 2019. № 2. С. 87-94.